

Отримано: 26 жовтня 2022 р.

Прорецензовано: 10 листопада 2022 р.

Прийнято до друку: 14 листопада 2022 р.

e-mail: l.nizhnyk@chnu.edu.ua

DOI: 10.25264/2519-2558-2022-15(83)-25-29

Ніжнік Л. І. Епістемічність слів на позначення впевненості / невпевненості. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2022. Вип. 15(83). С. 25–29.

УДК: 811.111'371

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6865-7648>

Web of Science Researcher ID: AAD-1694-2022

**Ніжнік Людмила Іванівна,**

аспірантка,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

**ЕПІСТЕМІЧНІСТЬ СЛІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ВПЕВНЕНОСТІ / НЕВПЕВНЕНОСТІ**

Стаття досліджує епістемічні іменники, дієслова, прикметники та прислівники, які передають різні рівні впевненості / невпевненості. Матеріалом дослідження стала вибірка художніх текстів сучасної англійської літератури на 1 млн. слів. Вивчається епістемічність слів на позначення впевненості / невпевненості. Епістемічність визначається як властивість слів проявляти епістемічні властивості та обчислюється як співвідношення кількості епістемічних слів (ЕС) до загальної кількості слів на позначення впевненості / невпевненості у вибірці за формулою  $Eep = Eз * 100\%$ , де  $Eep$  – кількість епістемічних вживань слова,  $Eз$  – загальна кількість вживань цього слова у вибірці.

Було розглянуто місце ЕС у висловленнях і відділено ЕС від не епістемічних. Епістемічні дієслова, прикметники та іменники зустрічаються у стверджувальних, заперечних та питальних об'єктно-з'ясувальних висловленнях перед підрядною частиною висловлення. Епістемічні дієслова у вставних фразах та епістемічні прислівники зустрічаються у будь-якій частині висловлення, епістемічно маркуючи його. ЕС не розглядаємо в минулому та майбутньому часі і в словосполученнях з особовими займенниками, відмінними від I, we у стверджувальних висловленнях та you в питальних. Епістемічні прикметники та іменники також розглядаємо в безособових висловленнях. ЕС не можуть бути означеннями до прилеглих слів, дискурсивними маркерами та прислівниками способу дії.

Аналіз 28 епістемічних дієслів показав, що для дієслів епістемічність коливається в межах 0–95%, а найбільш вживаними епістемічними дієсловами є *think, seem, know, see*. Для 21 епістемічного прикметника епістемічність коливається в межах 0–75%, а найбільш вживаними епістемічними прикметниками є *sure, impossible / not possible, certain, possible*. Прислівники проявляють найвищий рівень епістемічності (50–100%), а серед 25 епістемічних прислівників найчастіше вживаються *maybe, really, probably, kind of, sort of, perhaps*. Іменники проявляють найнижчу епістемічність в межах 0–50%, а серед 17 епістемічних іменників найчастіше вживаються *fact, feeling, doubt, idea, chance*.

**Ключові слова:** епістемічні слова, епістемічність, впевненість / невпевненість, висловлення, прагматика.

**Lyudmila Nizhnik,**

Graduate student,

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

**EPISTEMICITY OF WORDS DENOTING CERTAINTY / UNCERTAINTY**

The article explores epistemic nouns, verbs, adjectives and adverbs that convey different levels of confidence/uncertainty. The material of the study was a selection of fiction texts of modern English literature for 1 million words. The epistemic nature of words used to indicate certainty / uncertainty is studied. Epistemicity is defined as the property of words to manifest epistemic properties and is calculated as the ratio of the number of epistemic words (EW) to the total number of words for indicating certainty / uncertainty in the selection according to the formula  $Eep = Et * 100\%$ , where  $Eep$  is the number of epistemic uses of the word,  $Et$  is the total number of uses of this word in the selection.

The place of EWs in utterances was considered and EWs were separated from non-epistemic ones. Epistemic verbs, adjectives, and nouns occur in affirmative, negative, and interrogative object-determining utterances before the subordinate part of the statement. Epistemic verbs in interjections and epistemic adverbs occur in any part of the utterance, marking it epistemically. EW are not considered in the past and future tenses and in phrases with personal pronouns other than I, we in positive utterances and you in questions. We also study epistemic adjectives and nouns in impersonal expressions. EW cannot be adjectives of adjacent words, discursive markers, and adverbs of action.

The analysis of 28 epistemic verbs showed that for verbs, epistemicity ranges from 0–95%, and the most used epistemic verbs are *think, seem, know, see*. For 21 epistemic adjectives, epistemicity ranges from 0–75%, and the most used epistemic adjectives are *sure, impossible / not possible, certain, possible*. Adverbs show the highest level of epistemicity (50–100%), and among the 25 epistemic adverbs *maybe, really, probably, kind of, sort of, perhaps* are used most often. Nouns show the lowest epistemicity in the range of 0–50%, and among 17 epistemic nouns, *fact, feeling, doubt, idea, chance* are most often used.

**Keywords:** epistemic words, epistemicity, confidence / uncertainty, utterances, semantics.

Мовна впевненість / невпевненість – складовий елемент значення висловлення, на який впливає комунікативна ситуація і який реалізується засобами мови, зокрема ЕС. ЕС – слова, які передають відношення мовця до пропозиції у висловленні та в основі розуміння семантики яких лежать смислові компоненти “я думаю” і “я не кажу, що я знаю” (Wierzbicka 2006). ЕС діляться за місцем у висловленні на такі, що мають визначену позицію і вживаються перед пропозицією об'єктно-з'ясувального висловлення (епістемічні дієслова, іменники та прикметники) чи перед головним предикатом висловлення (епістемічні модальні дієслова) та такі, які визначеного місця не мають (епістемічні прислівники, вставні слова чи фрази).

Епістемічні слова досліджуються багатьма науковцями. Байбер Д. (2006) досліджує частоту вживань епістемічних дієслів, прикметників, іменників та прислівників в усному та письмовому академічному дискурсі. Вежицька А. (2006) досліджує епістемічні дієслова у фразах та епістемічні прислівники, як найпоширеніші маркери модальності. Коллінз П. (2009) та Палмер Р. (1990) вивчають модальні дієслова, що можуть проявляти епістемічну та деонтичну природу. Гнатюк А. В. (2014, с. 88) вивчаючи модальні дієслова, зазначає, що вони можуть мати епістемічні та деонтичні властивості, та обчислює статистичну залежність між епістемічним та деонтичним маркуванням модальних дієслів.

Розглядаємо 28 епістемічних дієслів (*appear, assume, believe, bet, doubt, expect, feel, find, gather, guess, hope, hypothesize, imagine, know, mean, predict, presume, presuppose, reckon, see, seem, suppose, suspect, take, think, trust, understand*) та вивчаємо їхні епістемічні та не епістемічні вживання. Наприклад, у досліджуваній вибірці слово *think* зустрілося 1446 раз, але лишень 1041 раз воно було епістемічним – тобто, воно виражало персональну позицію, зустрічалося перед підрядною частиною висловлення або ж було вставною конструкцією у висловленні: “*Sometimes I think you’re sick*” (Selby 2000, р. 36); “*She’s one of your Blond Bobs, I think, with a long droopy face*” (Moriarty 2014, р. 76). В деяких випадках *think* не має епістемічного значення – це дієслово не позначає персональну позицію, а процес мислення: *I hate to think of her being secretly bullied, but a petition?* (Moriarty 2014, р. 212). Також, не розглядаємо випадки вживання *think* в минулому чи майбутньому часі та з особами відмінними від *I, we* та *you* для запитань.

У рис. 1 відображено графічне співвідношення 28 епістемічних дієслів у сукупності відповідних дієслів досліджуваної вибірки. Червоний стовпчик показує загальну кількість досліджуваних дієслів, а синій – кількість їх епістемічних вживань.

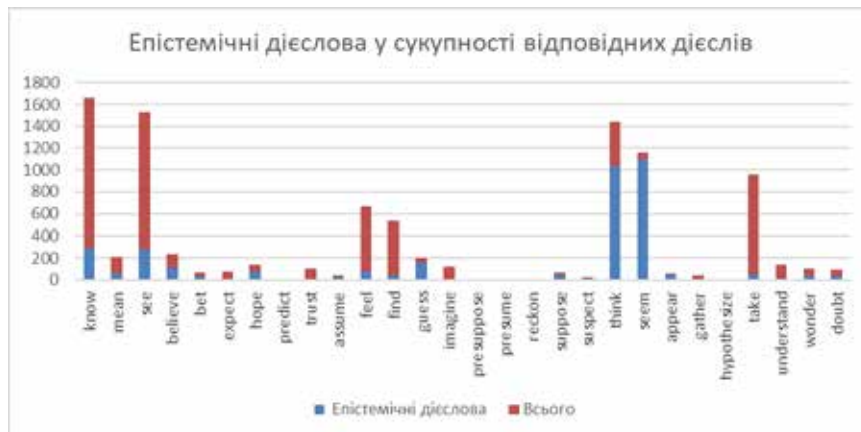


Рис. 1. Епістемічні дієслова в сукупності відповідних дієслів

В рис. 2 визначаємо епістемічність досліджуваних дієслів. Наприклад, для *think* епістемічність буде складати  $1041 \div 1446 * 100\% = 72\%$ . Згідно цього дослідження, найвищий рівень епістемічності мають дієслова *seem* (94%), *guess* (80%), *suppose* (75%), *think* (72%), *appear* (69%), *hope* (52%). Середній рівень епістемічності проявляють *assume* (49%), *believe* (48%), *suspect* (48%), *bet* (47%), *wonder* (44%), *presume* (33%), *doubt* (31%), *mean* (28%), *reckon* (20%), *see* (18%), *know* (17%), *feel* (12%). Найнижчий рівень епістемічності проявляють *understand* (9%), *find* (8%), *imagine* (7%), *take* (5%), *expect* (2%), *trust* (2%), *gather* (2%).

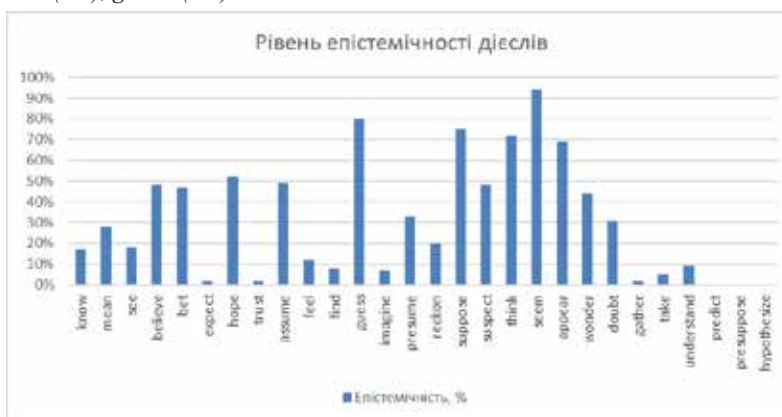


Рис. 2. Рівень епістемічності дієслів

У вибірці текстів досліджуваної художньої літератури було здійснено кількісні обчислення і виявлено, що найбільш вживаними епістемічними дієсловами є *think* (29%), *seem* (29%), *know* (8%), *see* (8%), *believe* (4,5%), *guess* (4%), *feel* (3%), *imagine* (3%), *hope* (2%). Інші дієслова зустрічаються рідше – *bet* (1%), *suppose* (1%), *find* (1%), *mean* (1%), *doubt* (1%), *take* (1%), *appear* (1%), *assume* (0,6%), *understand* (0,4%), *suspect* (0,3%), *expect* (0,05%), *trust* (0,05%), *presume* (0,04%), *gather* (0,03%), *reckon* (0,03%). Епістемічні дієслова *predict, presuppose* та *hypothesize* не були виявлені у дослідженій вибірці, що свідчить про те, що вони зустрічаються вкрай рідко.

В дослідженні розглядаємо 21 епістемічний прикметник впевненості / невпевненості – *apparent, certain, clear, confident, convinced, evident, inevitable, obvious, positive, sure, well-known, likely, probable, doubtful, impossible, improbable, possible, uncertain, unclear, unlikely, unsure*. Епістемічні прикметники вживаються в об'єктно-з'ясувальних висловленнях перед підрядною частиною висловлення. Якщо прикметники виконують функцію означення прилеглого іменника чи є частиною складеного присудка, то такі прикметники епістемічними не рахуються: *First, the probable gunman is dead* (Grisham 1999, р. 218). Прикметники з заперечними префіксами *im-* та *un-* взаємозамінні з заперечними формами відповідних прикметників (e.g. *impossible* – *not possible, uncertain* – *not certain*). Рис. 3 відображає співвідношення епістемічних та не епістемічних вживань прикметників на позначення впевненості / невпевненості.

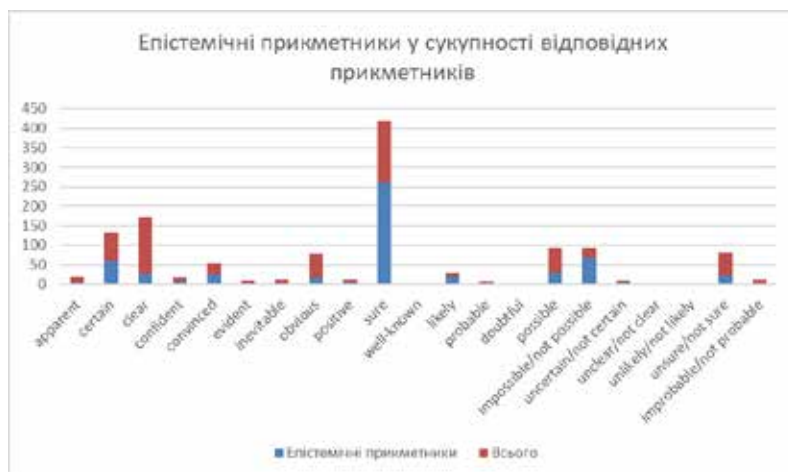


Рис. 3. Епістемічні прикметники в сукупності відповідних прикметників

У рис. 4 проаналізовано співвідношення епістемічних вживань прикметників до загальної кількості відповідних прикметників та виявлено, що найбільше проявляють епістемічні властивості такі прикметники *impossible / not possible* (72%), *likely* (69%), *sure* (61%), *doubtful* (50%), *unlikely / not likely* (50%). Середній рівень епістемічності проявляють *certain* (45%), *convinced* (45%), *confident* (44%), *uncertain / not certain* (40%), *positive* (33%), *unclear/ not clear* (33%), *possible* (32%), *evident* (30%), *obvious* (30%), *unsure/ not sure* (28%), *inevitable* (25%). Найменша кількість епістемічних вживань прикметників спостерігається для *probable* (12%), *clear* (15%), *improbable/ not probable* (18%).

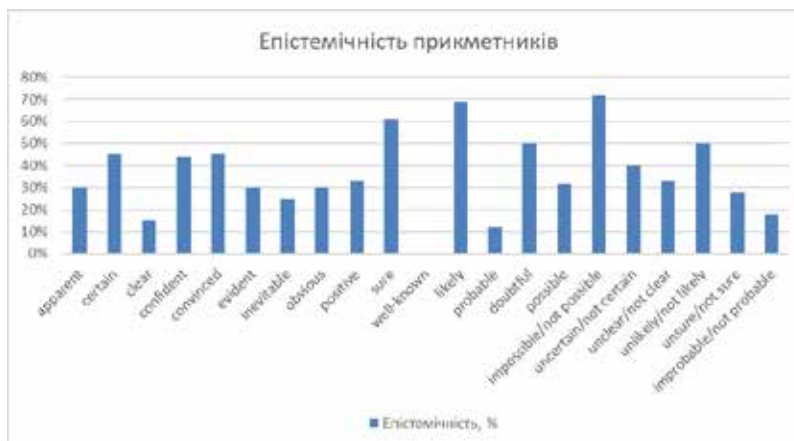


Рис. 4. Епістемічність прикметників

Найчастіше серед епістемічних прикметників зустрічаються *sure* (46%), *impossible / not possible* (12%), *certain* (10%), *possible* (5%). Найрідше у даній вибірці зустрічаються *unlikely / not likely* (0,3%), *unclear / not clear* (0,3%), *doubtful* (0,3%), *probable* (0,3%). Епістемічний прикметник *well-known* не зустрічався ні разу.

У рис. 5 розглянемо 25 епістемічних прислівників, які передають різний рівень впевненості / невпевненості – *actually, certainly, clearly, evidently, obviously, definitely, inevitably, in fact, really, undoubtedly, without doubt, no doubt, apparently, kind of, predictably, probably, roughly, sort of, supposedly, allegedly, reportedly, perhaps, possibly, maybe, conceivably*. Епістемічні прислівники зустрічаються у будь-якій частині висловлення і є вставними словами: *Perhaps he would hesitate to prolong the moment, that ideal moment of anticipation, sometimes better than the kiss itself* (Meyer 2006, p. 145). Епістемічні прислівники відрізняються від дискурсивних маркерів та прислівників способу дії. Слова *maybe, perhaps, certainly, evidently, obviously, definitely* можуть бути дискурсивними маркерами і вживатися для того, щоб погодитися чи підтримати розмову, в таких випадках ці слова втрачають епістемічні властивості, наприклад: *“Do you have an ID or something?” “Certainly”* (Grisham 1999, p. 201). Слова *sort of* та *kind of* можуть мати не епістемічне значення і вживатись для того, щоб повідомити про конкретний вид чи тип: *I can tell just by the warmth in your voice that you are just the kind of individual we want for our programs* (Selby 2000, p. 18). Те ж стосується і *clearly, definitely* та *really*, які описують певні дії, виступаючи прислівниками способу для дієслів: *Tyrone looked at him for a moment, blinking his eyes, trying to see him clearly* (Selby 2000, p. 154). Найчастіше серед згаданих епістемічних прислівників зустрічаються *maybe* (23%), *really* (22%), *probably* (11%), *kind of* (7%), *sort of* (7%), *perhaps* (7%), найрідше – *without doubt* (0,1%), *predictably* (0,1%), *allegedly* (0,1%), *inevitably* (0,2%), *supposedly* (0,3%), *roughly* (0,3%), *undoubtedly* (0,3%). *Reportedly* у цій вибірці не зустрілося жодного разу.



Рис. 5. Епістемічні прислівники в сукупності відповідних прислівників

У рис. 6 відображено досить високий рівень епістемічності прислівників, що коливається в межах 50-100%.

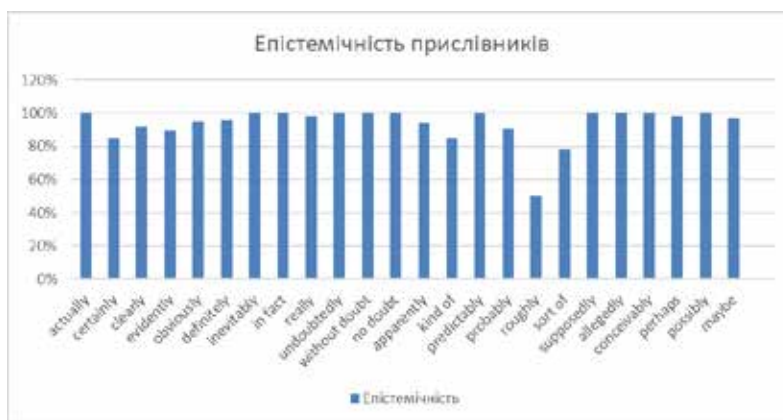


Рис. 6. Епістемічність прислівників

Аналіз 17 епістемічних іменників впевненості / невпевненості (*assertion, claim, conviction, fact, knowledge, assumption, belief, feeling, hypothesis, idea, impression, opinion, presumption, suggestion, chance, doubt, possibility*) показав, що епістемічні іменники проявляють свої епістемічні властивості в об'єктно-з'ясувальних висловленнях: *There's still a chance that we'll get back together* (Hornby 1995, p. 76). Рис. 7 відображає кількість епістемічних та не епістемічних вживань досліджуваних іменників.

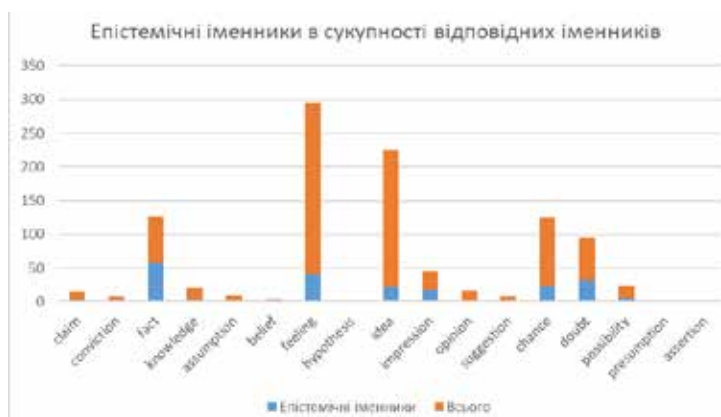


Рис. 7. Епістемічні іменники в сукупності відповідних іменників

На рис. 8 представлено рівень епістемічності іменників. Найвищий рівень епістемічності мають *hypothesis* (50%), *belief* (50%), *fact* (46%), середній – *impression* (40%), *doubt* (34%), *possibility* (25%), *assumption* (22%), *chance* (18%), *knowledge* (14%), *feeling* (13%), *conviction* (12%), *suggestion* (12%), найнижчим рівнем епістемічності володіють *idea* (9%), *opinion* (0%), *presumption* (0%), *assertion* (0%).

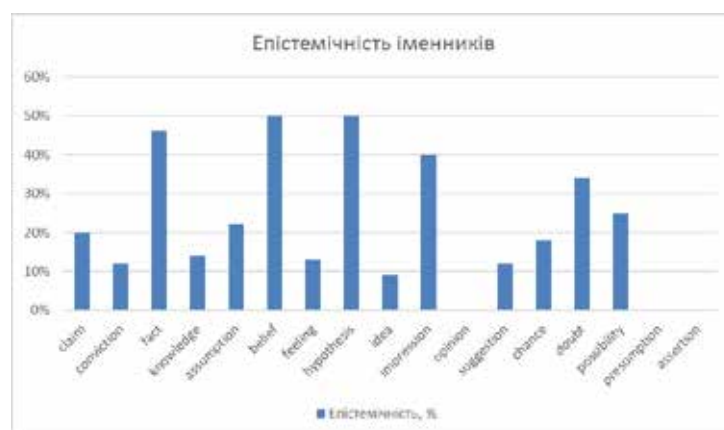


Рис. 8. Епістемічність іменників

Найчастіше в сукупності епістемічних іменників вживаються такі епістемічні іменники, як *fact* (28%), *feeling* (19%), *doubt* (15%), *idea* (10%), *chance* (10%), найрідше – *claim* (1%), *knowledge* (1%), *assumption* (1%), *belief* (1%), *conviction* (1%), *hypothesis* (1%), *suggestion* (1%), іменники *assertion* та *presumption* не вживалися у вибірці ні разу.

Аналіз прикладів у САХТ показав, що епістемічні прислівники складають близько 45% всіх епістемічних слів, 42% складають епістемічні дієслова, 10% епістемічні прикметники і 3% епістемічні іменники.

Отже, слова на позначення впевненості / невпевненості можуть проявляти епістемічні властивості або ж не проявляти їх (коли вони не виражають особистісної позиції мовця, виступають означеннями, обставинами способу дії або ж не трапляються у висловленнях притаманних для епістемічних вживань). ЕС по-різному проявляють епістемічність. Прислівники проявляють найвищий рівень епістемічності (50–100%), для дієслів рівень епістемічності коливається в межах 0–95%, для прикметників – в межах 0–75%, для іменників – в межах 0–50%. Найбільш вживаними епістемічними словами є *think, seem, sure, maybe, fact*. Деякі досліджувані слова у заданій вибірці не зустрічалися (*well-known, assertion, presumption*). Найчастіше маркерами епістемічної модальності у САХТ виступають епістемічні прислівники, за ними слідує епістемічні дієслова, прикметники та іменники.

#### Література:

- Гнатюк А. В. Вербальні та невербальні засоби на позначення сумніву в сучасному англомовному художньому дискурсі: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Львів: нац. ун-т ім. І. Франка, Л., 2014. 237 с.
- Biber D. *University Language: A corpus-based study of spoken and written registers*. John Benjamins Publishing, 2006. 261 p.
- Collins P. *Modals and Quasi-modals in English*. Amsterdam – New York, 2009. 193 p.
- Flynn G. *Gone Girl*. London: Weidenfeld & Nicolson, 2012. 416 p.
- Grisham J. *The Pelican Brief*. N. Y.: Island, 1999. 436 p.
- Hornby N. *High Fidelity*. London: Victor Gollancz Ltd., 1995. 256 p.
- Meyer S. *New Moon*. N. Y.: Little, Brown Books for Young Readers; 21 st edition, 2006. 608 p.
- Moriarty L. *Big Little Lies*. New York: G. P. Putnam's Sons, 2014. 460 p.
- Palmer F. *Modality and the English modals*, 2nd edn. London: Longman, 1990. 149 p.
- Selby H. *Requiem for a dream*. N. Y.: Da Capo Press, 2000. 288 p.
- Wierzbicka A. *English: Meaning and Culture*. Oxford University Press, 2006. 364 p.

#### References:

- Hnatiuk A. V. *Verbalni ta neverbalni zasoby na poznachennia sumnyvu v suchasnomu anghlomovnomu khudozhnomu dyskursi: dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.04. Lviv. nats. un-t im. I. Franka. L., 2014. 237 s.*
- Biber D. *University Language: A corpus-based study of spoken and written registers*. John Benjamins Publishing, 2006. 261 p.
- Collins P. *Modals and Quasi-modals in English*. Amsterdam – New York, 2009. 193 p.
- Flynn G. *Gone Girl*. London: Weidenfeld & Nicolson, 2012. 416 p.
- Grisham J. *The Pelican Brief*. N. Y.: Island, 1999. 436 p.
- Hornby N. *High Fidelity*. London: Victor Gollancz Ltd., 1995. 256 p.
- Meyer S. *New Moon*. N. Y.: Little, Brown Books for Young Readers; 21 st edition, 2006. 608 p.
- Moriarty L. *Big Little Lies*. New York: G. P. Putnam's Sons, 2014. 460 p.
- Palmer F. *Modality and the English modals*, 2nd edn. London: Longman, 1990. 149 p.
- Selby H. *Requiem for a dream*. N. Y.: Da Capo Press, 2000. 288 p.
- Wierzbicka A. *English: Meaning and Culture*. Oxford University Press, 2006. 364 p.